

KANCELARIA SENATU

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI I KORESPONDENCJI

Warszawa, dnia 21 lutego 2018 r.

BADK.DPK.133.1.2018 WW
P9-01/18

Nr: 32522/8	Data wpływu petycji 2 stycznia 2018 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 19 lutego 2018 r.

**EMERYTURY Z FUNDUSZU
UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH**

TEMAT

**PRAWO DO POBIERANIA DWÓCH ŚWIADCZEŃ
– EMERYTURY WCZEŚNIEJSZEJ I POWSZECHNEJ**

WNOSZĄCY PETYCJĘ: petycja indywidualna

Mariusz Nowak – osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w celu przyznania prawa do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych tym rodzicom, którzy otrzymują wcześniejsze emerytury z tytułu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym dzieckiem (emerytura EWK) oraz emeryturę po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJĘ:

W ocenie wnoszącego petycję, rodzice pobierający emerytury EWK powinni uzyskać prawo do otrzymania obu świadczeń emerytalnych (jeżeli ubezpieczenie emerytalne i rentowe było kontynuowane), co przyczyniłoby się do poprawy warunków życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Zdaniem autora petycji, rodzice osób niepełnosprawnych, którzy pobierają emerytury EWK są w trudnym położeniu finansowym. Otrzymywane świadczenia nie wystarczają na wszystkie wydatki związane ze sprawowaniem pieczy, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie wparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym.

STAN PRAWNY:

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 67 ust. 1 stanowi, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy tego zabezpieczenia określa ustawa.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.), dalej: FUS, określa warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, zasady ustalania ich wysokości oraz zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty świadczeń.

Świadczenia na warunkach i w wysokości określonych w ustawie przysługują ubezpieczonym jeżeli spełniają warunki do nabycia prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń emerytalnego i rentowych FUS oraz członkom rodziny po ubezpieczonym albo po osobie uprawnionej (art. 2 ust. 1).

Ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948 r. (art. 24 ust. 1) przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn – bez względu na staż ubezpieczeniowy. Wskazany przepis zawiera wyjątki od

zasady ogólnej, umożliwiające nabycie prawa do emerytury przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Dotyczy osób, które spełniają warunki do uzyskania wcześniejszej emerytury, emerytury: nauczycielskiej, kolejowej i górniczej oraz emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949 r. (art. 27) przysługuje emerytura, jeżeli łącznie spełnili następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn oraz udowodnili 20 lat składkowych i nieskładkowych kobiety i 25 lat mężczyźni.

Zgodnie z art. 95 ust. 1 w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Przepis wyraża ogólną zasadę: przy zbiegu prawa do kilku świadczeń określonych z ustawy pobierać można tylko jedno. Ustawodawca wybór świadczenia pozostawia zainteresowanemu.

Na mocy art. 96 odrębne przepisy określają prawo do pobierania świadczeń w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury z prawem do:

- 1) renty inwalidy wojennego i wojskowego, którego niezdolność do pracy pozostaje w związku ze służbą wojskową,
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej pobytem w miejscach określonych w ustawie kombatanckiej (m.in. w niewoli lub obozach internowanych oraz w hitlerowskich więzieniach, obozach koncentracyjnych i ośrodkach zagłady, gettach),
- 3) renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy lub chorobą zawodową,
- 4) emerytury lub renty z prawem do świadczeń emerytalnych i rentowych z ubezpieczenia społecznego rolników.

PRACE LEGISLACYJNE:

W Sejmie złożono tożsamą petycję BKSP-145-312/18, w sprawie zmiany ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w zakresie stworzenia możliwości jednoczesnego pobierania wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki oraz innych świadczeń emerytalnych. Petycję 9 stycznia 2018 r. skierowano do Komisji do Spraw Petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Możliwość uzyskania wcześniejszej emerytury (tzw. EWK) bez względu na wiek dla rodziców opiekujących się niepełnosprawnymi dziećmi regulowało **rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej**

emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149 ze zm.), które utraciło moc 1 stycznia 1999 r. Przepisy przejściowe (art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) określiły, że uprawnienie do emerytury zachowały osoby, które do 31 grudnia 1998 r. spełniły wszystkie warunki wymagane w rozporządzeniu. Oznacza to m.in., że osoby udowodniły okres składkowy i nieskładkowy wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat mężczyzn.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 marca 2017 r., sygn. akt II UK 755/15, wskazał, że nie ma przeszkód prawnych, aby ubezpieczony pobierający emeryturę przyznaną w niższym wieku emerytalnym dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) domagał się przyznania emerytury w powszechnym wieku emerytalnym na podstawie (art. 27), ponieważ ze względu na odmiennie przesłanki nabycia prawa do obu świadczeń organ ubezpieczeń społecznych powinien wydać decyzje w oparciu o różne podstawy prawne przysługujących ubezpieczonemu świadczeń emerytalnych, a następnie wypłacać świadczenie wyższe lub wybrane przez ubezpieczonego – art. 95 ust. 1. Jeżeli nie może być kwestionowana możliwość kilkakrotnego przechodzenia na emeryturę, (art. 55) należy rozumieć jako przyznający prawo do złożenia wniosku o wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym, jeżeli ubezpieczenie było kontynuowane po osiągnięciu wieku 65 lat dla mężczyzn, a wniosek został złożony po dniu 31.12. 2008 r. niezależnie od uzyskania przez te osoby emerytury wcześniejszej (art. 32) lub w niższym wieku emerytalnym (art. 29).

Sąd Najwyższy stwierdził, że z możliwości obliczenia wysokości emerytury na podstawie (art. 55), nie mogą korzystać urodzeni przed 1 stycznia 1949 r., kontynuujący ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w art. 27 wieku emerytalnego, którym przyznano emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (art. 27 ustawy) przed końcem 2008 r. w wysokościach obliczonych według dotychczasowych zasad, także wówczas gdy nie pobierali takiego świadczenia, wobec kontynuowania zatrudnienia.

INFORMACJE DODATKOWE:

Zapytanie nr 1903 z 8.01.2017 r. do ministra rodziny, pracy i polityki społecznej w sprawie finansowania opieki osób niepełnosprawnych i ich opiekunów ze środków publicznych, a także wsparcia ich rozwoju intelektualnego, kulturalnego i społecznego oraz adaptacji do życia w społeczeństwie. Resort, w odpowiedzi poinformował m.in., że w systemie ubezpieczeń społecznych do 31 grudnia 1998 r. obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. (vide-wyżej). W związku z wejściem od 1 stycznia

1999 r. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozporządzenie uchylono. Jednym z założeń reformy systemu emerytalnego było doprowadzenie do przyznawania świadczeń ze względu na spełnienie ryzyka ubezpieczeniowego, tj. dożycia określonego wieku emerytalnego lub niemożności wykonywania dalszego zatrudnienia z powodu niezdolności do pracy, spowodowanej stanem zdrowia. Ten cel osiągnięto przez stopniowe wygaszanie możliwości wcześniejszego przejścia na emeryturę.

Resort podkreślił też, że obecnie nie ma możliwości nabycia emerytury w związku ze sprawowaniem opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ubezpieczeniowy charakter systemu emerytalnego, wiąże nabycie prawa do świadczenia z koniecznością spełnienia się ryzyka ubezpieczeniowego, a jego wysokość jest powiązana z okresem opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne oraz wysokością wynagrodzenia.

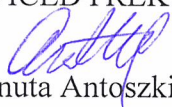
W opinii resortu, rodzina która jest w trudnej sytuacji z powodu konieczności zrezygnowania przez jednego z rodziców z pracy zarobkowej w celu opieki nad dzieckiem specjalnej troski, wymaga wsparcia ze strony państwa. Wsparcie nie powinno jednak być finansowane ze środków ubezpieczeń społecznych, ponieważ utrudnienie w kontynuowaniu pracy spowodowane stanem zdrowia dziecka nie jest ryzykiem emerytalnym ani rentowym.

Nadto, resort wskazał, że w systemie: pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych – a nie w systemie ubezpieczeń społecznych – są zawarte rozwiązania zapewniające osobom i rodzinom będącym w trudnej sytuacji życiowej nie tylko niezbędne środki finansowe, ale też inne formy pomocy. W miejsce wcześniejszej emerytury dla osób opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki wprowadzono zasiłek stały wypłacany przez pomoc społeczną, zastąpiony przez świadczenie pielęgnacyjne. Ponadto, za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego), który warunkuje przyznanie emerytury w wysokości podwyższonej do wysokości najniższej emerytury.

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz